

RUKOPIS 1

Začátek zápisu

Smilování, můj Pane. Smilování a odpuštění, Otče na nebesích. Smiluj se nade mnou a odpusť mi, neboť, jak víš, jsem slabý. Milosrdný Bože, mé ruce se třesou bázní a strachem. Moje srdce a duše se chvějí nad nestálostí a zmatky těchto časů. Jen tobě patří všechna sláva, milosrdný Bože. Ty víš, že jsem tyto svitky získal před mnoha lety na březích Mrtvého moře, abych na ně psal své básně a své promluvy k tobě, když jsem byl o samotě, aby tvé jméno bylo velebeno lidmi na zemi, jako je velebeno v nebi. Hodlal jsem na ně zapisovat své prosby, které mě k tobě přibližují a z nichž se po mé smrti možná stanou modlitby recitované mnichy a zbožnými poustevníky všude a po všechny věky. Avšak když přišel čas začít vše zaznamenávat, začal jsem téměř psát věci, které mě předtím nikdy nenapadly a které by mě mohly přivést do nesnází a až k samému ďáblu. Můj Pane, slyšíš mě? Já jsem tvůj věrný služebník, ten zmatený mnich Hypa, lékař Hypa, cizinec Hypa, jak mi lidé v této krajině mého vyhnanství přezdívací. A jen ty sám, můj Pane, znáš mé pravé jméno, ty a ti v mé původní zemi, kteří stáli u mé kolébky. Kéž bych se byl nikdy nenarodil, nebo bez hříchu odešel ještě v dětství, abych si byl jist tvým milosrdenstvím a odpuštěním.

Smiluj se nade mnou, ó milosrdný, neboť jsem pln bázně z toho, nač se připravuji, ale jsem k tomu donucen, neboť ty tam na svých dalekých nebesích víš, jak jsem zavalen naléhavými žádostmi mých i tvých nepřátel, tím prokletým Azazelem, který nepřestává požadovat, abych sepsal všechno, čeho jsem byl za svého života svědkem. A v čem je můj život tak obzvlášť významný, abych zrovna já měl zaznamenávat vše, čeho jsem byl v jeho běhu svědkem? Proto mě zachraň, ó můj milosrdný Pane, před tím jeho našeptáváním, jeho narážkami i před mou vlastní nezodpovědností. Můj Pane, já stále čekám na tvá znamení, která však stále nepřicházejí. Již dlouho trpělivě čekám na tvé odpuštění a dosud jsem nezapochoyboval. Pokud si tedy přeješ, ó ty

z moci a slávy nejvyšší, oblažit mě svým znamením, pak přijmu tvůj vzkaz a poslechnu ho. Avšak ponecháš-li mě sobě samému, pak jsem ztracen, neboť můj duch se ocitl na mučidlech, zmítán mezi svody prokletého Azazela a mukami mé touhy, jež mě svírá po odchodu Marty, která přispěla k obrácení veškerého mého vnitřního životního řádu naruby.

Dnes večer před tebou pokleknu, ó Pane, budu se modlit a potom spát, neboť ty jsi mě z nějakého záhadného důvodu stvořil. Budu spát spánkem plným snů, a v tom spánku, prosím, sešli zpoza hranic své všemohoucí slávy nějaké znamení, které by osvětilo mou pouť, neboť v hodinách probuzení jsou pro mě tvé vytoužené zvěsti stále nedosažitelné. Jestliže mě svým znamením, můj Pane, požádáš, abych zanechal psaní, zanechám jej. Ale jestliže mě ponecháš sobě samému, budu psát dál, neboť, můj Pane, já jsem pouhé ptačí pírkó, s nímž si pohrává vítr a kterého se chopila slabá ruka rozhodnutá ponořit psací brk do kalamáře s úmyslem zaznamenat vše, co se mi přihodilo, všechno, co se stalo a stane Buřiči Buřičů, Azazelovi, tvému vetchému služebníkovi a Martě. Smilování, smilování, smilování.

Ve jménu Pána na nebesích,¹ tímto začínám popisovat svůj život, jak ubíhal a jak běží, popisovat, co se děje okolo mě, i hrůzy, které mě v nitru spalují. Začínám svou kroniku (a nevím, jak a kdy skončí) v noci 27. dne měsíce thout (září) 147. roku mučedníků, to jest ve 431. roce po narození Ježíše Spasitele, v tom neblahém roce, kdy byl ctihodný biskup Nestorios exkomunikován a sesazen a v němž se otřásly základy samotné víry. Pravděpodobně vyličím i muka hříchů, ke kterým docházelo mezi mnou a krásnou Martou, i skutky toho prokletého a zákeřného Azazela. Také zmíním své rozhovory s opatem kláštera, kde nyní žiji a kde jsem

¹ V této části rukopisu se autorovi při psaní zřetelně třásla ruka.

nenalezl mír v duši. Postupně vypovím o událostech, které jsem prožil od té doby, co jsem opustil svůj rodný kraj nedaleko města Asuán v jižním Egyptě na březích Nilu. Lidé v naší vesnici věřili, že Nil protéká prsty jejich boha, protože voda padá z nebe. V dětství jsem věřil stejnému mýtu jako oni, dokud jsem nenabyl poznání v Nag Hammádí, Achmímu a později v Alexandrii a neuvědomil si, že Nil je jenom řeka jako každá jiná a že i všechny další věci, jako ostatně všechno všude, se liší jenom v míře, do jaké z nich uděláme cosi zvláštního, když je opředeme klamem, výmysly a dogmaty.

Kde jen bych měl své vyprávění začít? Začátky jsou vzájemně propojené a v hlavě se mi pletou. Je však možné, jak říkával můj starý učitel Syrianus, že začátek je pouhá iluze, v níž věříme, neboť začátek a konec existují pouze v přímé linii, a přitom žádná linie přímá není, kromě té v naší fantazii nebo na útržcích papíru, kde své iluze zvětčujeme. Avšak v životě a ve veškerém stvoření se všechno v kruzích vrací na svůj počátek a je vzájemně propleteno se všemi souvislostmi. Ve skutečnosti neexistuje žádný začátek a žádný konec, jenom nepřetržitý řetězec. Ve vesmíru se spojení nikdy nepřerušuje, klubko se nikdy nerozvine a nikdy nepřestává expanze, ani naplnění, ani vyprázdnění. Každá jednotlivá věc je propojena s dalšími a její kruh se rozšiřuje, až splyne s jiným kruhem, a z těch dvou kruhů vzniká další kruh zapadající do ostatních kruhů. Život se naplní, když je kruh úplný, a mizí, když končíme ve smrti, abychom se vrátili tam, kde jsme započali. Jak jsem zmatečný! Co to jen píše? V hlavě se mi točí všechny ty kruhy a jenom chvíle spánku je dokáže zastavit. Pak nastupují sny a v těchto snech, stejně jako když jsem vzhůru, se rojí a víří vzpomínky. Jestliže se jim poddám a zachytím je na pergamen, kde bych jen měl začít?

Začnu v současnosti, rovnou od této chvíle, kdy sedím ve své cele, která nemá víc než dva metry na délku a dva metry na šířku. Dokonce i některé egyptské hroby jsou větší! Stěny jsou ze

stejného kamene, z něhož si zdejší lidé stavějí příbytky. Přivázejí jej z nedalekého lomu. Kdysi byl kámen bílý, ale dnes už svou bělost ztratil.

Moje cela má tenké dřevěné dveře, které nedoléhají. Otevírají se směrem ven, kde je dlouhá chodba vedoucí podél cel ostatních mnichů. Vedle mě není nic než jedno dřevěné prkno pokryté třemi vrstvami vlny a plátna, na němž spím, s měkkými lůžkovinami a přikrývkou, ačkoli jsem zvyklý spát podle způsobu egyptských mnichů vsedě.

V levém rohu proti dveřím stojí nízký stolek s kalamářem a starou lampou s jejím žalostným knotem a třepotavým plamínkem. Pod stolkem jsou prázdné listy bílého pergamenu a listy vybledlého pergamenu, ze kterého bylo omyto písmo. Vedle stolku je pytlík se suchým chlebem, džbánec vody, láhev s olejem do lampy a pár knih. Nad ně jsem na zeď pověsil dřevěný reliéf Panny Marie, protože dívat se do tváře Panny a Matky mi poskytuje útěchu.

V rohu místnosti vedle dveří je dřevěná truhla ozdobená měděným reliéfem. Dal mi ji plnou datlí jeden bohatý člověk z Tyru za to, že jsem vyléčil jeho chronický průjem a za svou službu jsem v duchu Hippokratovy tradice nechtěl vzít žádnou odměnu. Právě on se odvážil sepsat o léčení knihy, a tak naučil lidstvo lékařské vědě. Chtěl bych vědět: Byl to Azazel, kdo ho přesvědčil, aby se dal do psaní?

Dokončím-li dnes, co jsem začal, uložím všechno, co jsem sepsal, spolu se zakázanými evangelií a dalšími zakázanými knihami do této truhly a schovám ji pod jednu uvolněnou mramorovou dlaždicí u brány kláštera. Zasypu ji pak hlínou. Takto tam zanechám něco po sobě, až nakonec odejdu, až ukončím čtyřicet dní samoty, které jsem začal dnes, když jsem začal psát tuto kroniku, o níž jsem nikomu nic neřekl.

Moje cela je v horním patře budovy a je jednou z dvaceti čtyř podobných místností, kde žijí mniši tohoto kláštera. Některé

místnosti jsou zamčené, některé slouží jako skladiště obilí a jedna jako modlitebna. V přízemí budovy je klášterní kuchyně, jídelna a velká přijímací místnost. V klášteře nyní žije dvacet dva mnichů spolu s dvaceti novici, kteří zde pečují o klášter, než složí mnišské sliby. Velký klášterní kostel má dočasného kněze, který není mnich, ale byl původně knězem v jednom malém kostelíku mezi domky roztroušenými u paty klášterního kopce. V klášterním kostele slouží od té doby, co před několika lety zemřel starý kněz, a nyní se čeká na vysvěcení nového z řad mnichů. Vysvěcení se bude konat v jednom kostele v Antiochii, kterému je zdejší klášter podřízen. Obyčejní kněží mají manželky, v jejichž náručí usínají, zatímco my mniši usínáme o samotě a většinu noci spíme vsedě, nebo nespíme vůbec, protože nás plně zaměstnávají modlitby a zpívání dlouhých chvalozpěvů.

Opat žije sám ve zvláštní místnosti. V každém jejím rohu je římský sloup, který dříve stával ve velkém dvoře před velkým klášterním kostelem. Když se ty sloupy propojily tenkou zdí, staly se z nich čtyři rohové sloupy nové velké místnosti. Vedle opatovy cely je malý kostelík, kde se také obvykle modlíváme. Velký kostel má dva vchody, jeden z klášterní strany, z druhého je vidět na kopec před zdí. Jako kdyby to byly vlastně dva kostely, jeden po většinu dní pro mnichy, druhý pro pravověrné a farníky, kteří přicházejí o nedělích a svátcích na mši. Kdo přijde pozdě, už nemá uvnitř místo a musí se tísnit venku před venkovními dveřmi, mimo zchátralé zdi.

Moje cela je takový malý kruh mého hmatatelného světa, obklopený větším kruhem tohoto kláštera, jež jsem si zamiloval od prvního dne, kdy jsem do něho před léty vstoupil, a kde od té doby zůstávám, kde jsem byl požehnaný mírem v duši, který jsem tak dlouho hledal, než jsem přišel sem, a než pak došlo k událostem, o kterých budu vyprávět.

Do kláštera jsem přišel z Jeruzaléma, Salemu, Jerušalajimu,

Urusalimu, Ilyi či Al-Qudsu, Domu Páně. To město, obklopené dokola divokou přírodou, dostalo mnoho jmen. Než jsem přišel sem, několik let jsem tam žil, naplňoval vůli Páně a následoval vedení a rady Nestoria, ačkoli on, Bůh mu dnes pomáhěj, mě původně zval, abych s ním šel do Antiochie a zůstal tam do konce života. Pak se cosi přihodilo a on na mě naléhal, abych šel sem. Vlastní rukou mi napsal doporučení pro opata a osud mě pak dovedl k událostem, které jsem viděl na vlastní oči nebo sám prožil, k událostem, které jsem nikdy neočekával. Ještě stále si schovávám pod svým drsným polštářem dopis, který po mně poslal Nestorios opatovi. Opat mi jej vrátil, když jsem ho o to požádal, rok poté, co jsem přišel z Jeruzaléma. Ach, Jeruzaléme, jak vzdálený mi nyní připadáš! Dny, které jsem tam strávil, jsou jako zářící sen na obloze mého jednotvárného života, jako záře, která dosud nepohasla.

Proč náhle nastalo všude takové temno? Dnes vidím, že světlo víry, které ve mně kdysi zářilo, ten mír v duši, který mě provázel v osamění jako svíce v noci, můj vnitřní klid mezi stěnami této milé místnůstky, dokonce i světlo slunce, to vše pohaslo a zašlo.

Opustí někdy ty věčné obavy mou duši? Přijdou ke mně opět radostné noviny po těch zprávách, které k nám dorazily z Efezu, kde kněží a biskupové tak dlouho protestovali a intrikovali proti ctihodnému biskupovi Nestoriov, až jej konečně svrhli? Čas mě přemohl, zmocnily se mě starosti a obavy. Co se stane se sesazeným biskupem Nestoriem, kterého znám již od té doby, co se stal knězem? Setkali jsme se poprvé v Jeruzalémě, když se s poselstvem z Antiochie vydal na pouť, čtyři roky předtím, než byl vysvěcen na patriarchu Konstantinopole. Setkali jsme se v době, která se teď zdá vzdálená, od níž uplynulo už mnoho dlouhých let, a mezitím mi začala všechna ta místa a města připadat hrozně daleko, neuvěřitelně daleko.

Byli jsme vůbec v Jeruzalémě?